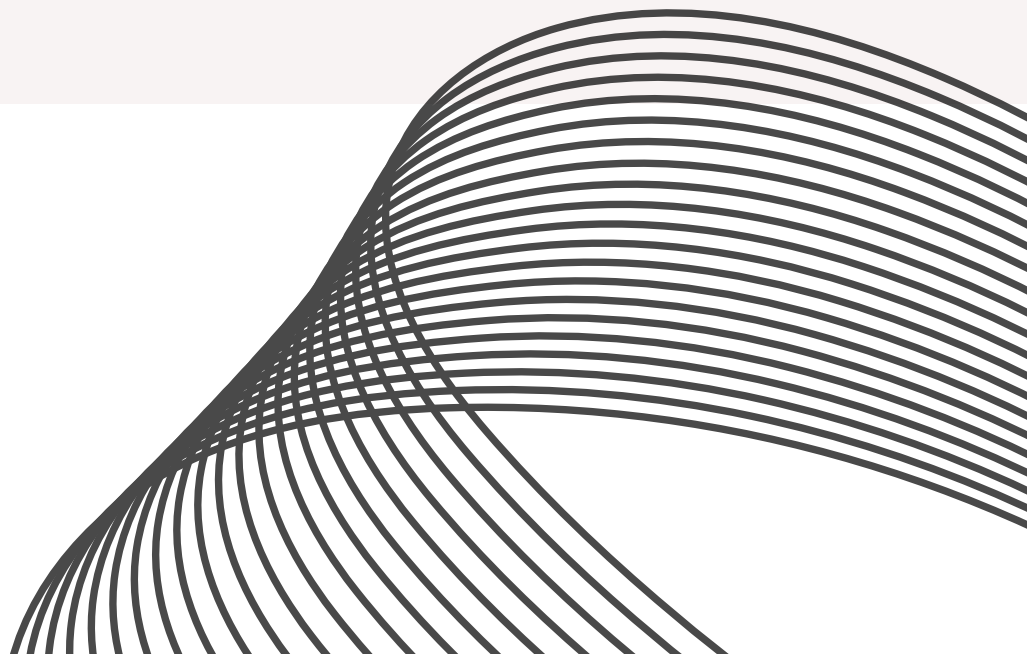

รายงานผลการฝึกอบรม

หลักสูตร "ความรู้ความเข้าใจองค์การ
ระหว่างประเทศและการเกษตรต่างประเทศ"
รุ่นที่ 9 ผ่านทางระบบออนไลน์

ระหว่างวันที่ 7 - 9 ธันวาคม 2565

จัดโดยสถาบันเกษตรราธิการ สำนักงานปลัดกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์

การฝึกอบรม หลักสูตร ความรู้ความเข้าใจองค์การระหว่างประเทศ

และการเกษตรต่างประเทศ รุ่นที่ 9

ระหว่างวันที่ 7 - 9 ธันวาคม 2565

หลักสูตรการฝึกอบรมดังกล่าว จัดโดยสถาบันเกษตรกรวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผ่านทางระบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 7-9 ธันวาคม 2565 สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ จัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม จำนวน 3 ราย คือ นายบุญยวีร์ อาษาพิทักษ์วงศ์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ นางสาววราพร หงษาชาติ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ และนางสาวฉวีชารีย์ แสงสนิทโชค นักวิเทศสัมพันธ์ สรุปรายละเอียดสำคัญของการอบรม ดังนี้

1. หัวข้อ “ บรรยายและซักถาม ยุทธศาสตร์กระทรวงการต่างประเทศในปัจจุบัน ”

ผู้ร่วมบรรยาย นายโกศล สถิตธรรมจิตร ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน

สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

สาระสำคัญ

การต่างประเทศมีส่วนขับเคลื่อนเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เพื่อให้ไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วและมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่างประเทศ (พ.ศ. 2561 – 2580) จึงได้กำหนดกรอบนโยบายต่างประเทศของไทยเพื่อให้ทุกส่วนราชการสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน ในมิติการต่างประเทศอย่างบูรณาการและเป็นเอกภาพ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ “การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก” ประกอบด้วยเป้าหมายและประเด็นสำคัญ 5มี/5S ได้แก่

1) มีความมั่นคง (Security) ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบ และมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทาง และส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียรวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน

2) มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน (Sustainability) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น และเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

3) มีมาตรฐานสากล (Standard) ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติ และสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น

4) มีสถานะและเกียรติภูมิ (Status) ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น

5) มีพลัง (Synergy) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพและไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติมากขึ้น

2. หัวข้อ “ บรรยายและซักถาม บทบาทสำนักงานเกษตรต่างประเทศ ”

ผู้ร่วมบรรยาย นางสาวปริญญญา เทียบรัตน์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเกษตรต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สาระสำคัญ

สำนักงานเกษตรต่างประเทศและสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ดูแลงานด้านการเกษตรต่างประเทศในเรื่องของการสร้างความร่วมมือ แก้ไขปัญหาอุปสรรค ผลักดัน เปิดตลาดและขยายตลาดสินค้าเกษตรและอาหารไทย รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีโลก

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ มีทั้งหมด 11 แห่ง ประกอบด้วย

- สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ จำนวน 6 แห่ง คือ กรุงโตเกียว (ประเทศญี่ปุ่น) สหภาพยุโรป (ราชอาณาจักรเบลเยียม) กรุงโรม (สาธารณรัฐอิตาลี) กรุงแคนเบอร์รา (เครือรัฐออสเตรเลีย) กรุงปักกิ่ง (สาธารณรัฐประชาชนจีน) กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (สหรัฐอเมริกา)
- ฝ่ายเกษตรประจำสถานเอกอัครราชทูต จำนวน 2 แห่ง คือ กรุงมอสโก (สหพันธรัฐรัสเซีย) กรุงจาการ์ตา (สาธารณรัฐอินโดนีเซีย)
- ฝ่ายเกษตรประจำสถานกงสุลใหญ่ จำนวน 3 แห่ง คือ นครกว่างโจว (สาธารณรัฐประชาชนจีน) นครเซี่ยงไฮ้ (สาธารณรัฐประชาชนจีน) นครลอสแอนเจลิส (สหรัฐอเมริกา)

ภารกิจสำนักงานเกษตรต่างประเทศ

สำนักงานเกษตรต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับแผนงานและแผนงบประมาณและภารกิจความร่วมมือด้านการเกษตรต่างประเทศต่างๆ อีกทั้งทำหน้าที่สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการประสานงานกับองค์การอาหารและเกษตร แห่งสหประชาชาติ (FAO: Food and Agriculture Organization) และเป็นหน่วยอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานของสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ

ภารกิจสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศทั้ง 11 แห่ง

ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำและติดตามแผนงานตามนโยบายด้านการเกษตรต่างประเทศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้แทนกระทรวงในการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคทางด้านมาตรการที่มีใช้ภาษีของสินค้าเกษตร และร่วมมือให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรระหว่างประเทศ และร่วมประชุมเจรจาในองค์การหรือหน่วยงานต่างประเทศและระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเกษตรตามที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวง

3. หัวข้อ “ บรรยายและซักถาม การเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ประสานงาน (Liaison Officer-LO)”

ผู้ร่วมบรรยาย คุณรังสรรค์ ศรีมังกร นักการทูตชำนาญการพิเศษ
กรมพิธีการทูตกระทรวงการต่างประเทศ

สาระสำคัญ

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประสานงาน (Liaison Officer-LO)

1. แบบอย่างหรือธรรมเนียมที่ถือเป็นหลักเกณฑ์สำหรับการปฏิบัติทางการทูต คืองานพิธีสำเร็จจุลวง
ถูกต้องเรียบร้อย สง่างาม สมเกียรติและฐานะ

2. แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ประสานงาน (Liaison Officer-LO)

2.1 หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ LO จะมีการติดต่อ สื่อสารกับฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดี
มีความเข้าใจตรงกัน จัดหาข้อมูลที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำงานกับฝ่ายต่าง ๆ
ประสานงาน อำนวยความสะดวก และติดตามแขกตลอดการเข้าร่วมการประชุม และเมื่อมีภารกิจอื่น ๆ
นอกเหนือจากการเข้าร่วมการประชุม

2.2 การเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ LO จำเป็นต้องมีความพร้อมทั้งด้านสุขภาพร่างกาย
และจิตใจ บุคลิกภาพ กิริยามารยาทและการแต่งกาย และที่สำคัญคือความรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญที่เจ้าหน้าที่
LO จะต้องปฏิบัติหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ตลอดการมาเยือน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเตรียม
แผนการรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

2.3 การเตรียมความพร้อมในการต้อนรับบุคคลสำคัญ เจ้าหน้าที่ LO ในส่วนงานต่าง ๆ จะต้องทราบ
กำหนดการต่าง ๆ และการประสานงานกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นในการเตรียมการต่างๆ ดังนี้

- การเตรียมการพิธีรับและพิธีส่งตั้งแต่ที่ท่าอากาศยานและควรไปถึงก่อนเวลาเพื่อเตรียมการ
หากเกิดการเปลี่ยนกำหนดการต่าง ๆ

- การเรียนรู้รูปแบบขบวนรถยนต์ของบุคคลสำคัญ การประสานงาน และแนวทาง
เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย

- การจัดการด้านที่พัก การประสานงานเตรียมที่พักและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ทั้งนี้ การเตรียมความพร้อมหรือระหว่างการปฏิบัติงานอาจเกิดปัญหาที่ต้องแก้ไข ดังนั้น เจ้าหน้าที่ LO
จะต้องเตรียมความพร้อมและตื่นตัวอยู่เสมอ และปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดจนกว่าจะจบภารกิจ

4. หัวข้อ “ความรู้ความเข้าใจองค์การการค้าโลก WTO และความรู้ความเข้าใจเขตการค้าเสรี FTA ในด้านการเกษตร” ผู้บรรยาย คุณกาญจนา มาลัยกฤษณะชลี เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ ส่วนองค์การการค้าโลกและพหุภาคี สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สาระสำคัญ

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีพัฒนาการจากข้อความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือแกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) เมื่อปี พ.ศ. 2490 มีที่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 164 ประเทศ รวมทั้งมีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศสมาชิก WTO คิดเป็นร้อยละ 90 ของการค้าโลก องค์การการค้าโลกมีหลักการไม่เลือกปฏิบัติในการดำเนินงาน ดังนี้

1. Most-Favored Nation: MFN หมายถึง การที่ประเทศสมาชิกของ WTO ต้องปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกอื่น ๆ อย่างเท่าเทียม
2. National Treatment: NT หมายถึง การให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติต่อประเทศอื่นเหมือนที่ปฏิบัติต่อประเทศตนเอง เช่น การนำเข้าสินค้าจะต้องปฏิบัติต่อสินค้าของประเทศอื่นเหมือนสินค้าที่ขายภายในประเทศ ไม่กีดกันทางการค้า
3. มีความโปร่งใส และสามารถคาดการณ์ได้
4. ส่งเสริมให้มีการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม

ความตกลงว่าด้วยสินค้าเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก

การเจรจาเพื่อเปิดการค้าเสรี แบ่งออกเป็น 3 สาขา ได้แก่

1. การเข้าสู่ตลาด (Market Access) คือ การลดภาษีเพื่อให้เกิดการซื้อขายและการลงทุนระหว่างประเทศมากขึ้น ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกันตามข้อตกลง อย่างไรก็ตาม WTO ได้กำหนดให้มีการปฏิบัติพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา (Special and Differential Treatment: S&D) เพื่อให้ประเทศในกลุ่มเหล่านี้มีเวลาปรับตัวที่มากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อให้สามารถเข้าร่วมในระบบการค้าพหุภาคีได้ นอกจากนี้การลดภาษีตามกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อสินค้าภายในประเทศได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการปกป้องสินค้าภายในประเทศ ประเทศสมาชิกอาจเปลี่ยนมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีให้เป็นมาตรการทางภาษี เช่น การกำหนดโควตาภาษีการนำเข้าสินค้า (Tariff Rate Quota: TRQ) และการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อผลผลิตภายในประเทศ (Local Content Requirement)

2. การอุดหนุนสินค้าภายในประเทศ (Domestic Support) โดยองค์การการค้าโลก จะพยายามลดการอุดหนุนการผลิตภายในประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณและราคาของสินค้าในตลาด โดยได้แบ่งการอุดหนุนสินค้าเป็น 4 ประเภท คือ

- 2.1 การอุดหนุนภายในที่ไม่บิดเบือนตลาด (Green Box) คือ การอุดหนุนที่สามารถทำได้โดยไม่จำกัด เช่น การฝึกอบรม การตรวจสอบ และการวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

- 2.2 การอุดหนุนที่จำกัดปริมาณและพื้นที่การผลิต (Blue Box) การอุดหนุนที่สามารถทำได้โดยไม่จำกัด แต่ต้องอยู่บนฐานที่กำหนดไว้แน่นอน และไม่เปลี่ยนแปลง โดยมีเงื่อนไขคือ การจ่ายเงินที่ขึ้นอยู่กับเนื้อที่เพาะปลูก และผลผลิตต่อหน่วยที่ได้กำหนดไว้แล้ว การจ่ายเงินในอัตราร้อยละ 85 หรือต่ำกว่าระดับการผลิตที่ใช้เป็นฐาน และการจ่ายเงินสำหรับปศุสัตว์ที่จ่ายตามจำนวนหัวซึ่งได้กำหนดไว้แล้ว

2.3 การอุดหนุนภายในที่บิดเบือนตลาด (Amber Box) คือ การอุดหนุนที่บิดเบือน การตลาดและการผลิต ซึ่งต้องมีพันธกรณีที่จะต้องลดระดับการอุดหนุนลง เช่น โครงการรับจำนำหรือประกัน ราคาสินค้าเกษตร โดยประเทศไทยจะสามารถอุดหนุนสินค้าเกษตรภายในประเทศได้ไม่เกิน ระดับ De Minimis นั่นคือ 19,028.48 ล้านบาทต่อปี ในทุกรายการสินค้า

2.4 การอุดหนุนที่ประเทศกำลังพัฒนาได้รับการยกเว้น (S&D Box) คือ การอุดหนุน ด้านปัจจัยการผลิตและด้านการลงทุน เช่น เมล็ดพืช ปุ๋ย เครื่องจักร และการอุดหนุนเพื่อลดการปลูกพืช ผิดกฎหมาย เป็นต้น

3. การอุดหนุนการส่งออก (Export Subsidies) ในการประชุมรัฐมนตรีครั้งที่ 10 (MC 10) ได้มีมติให้ยกเลิกการอุดหนุนการส่งออกโดยทันที แต่สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ให้ยกเลิกการอุดหนุนการ ส่งออกภายในปี พ.ศ. 2565

ผลลัพธ์การประชุมรัฐมนตรีองค์การการค้าโลกสมัยที่ 12 (MC 12)

1. ปฏิญญาว่าด้วยการตอบสนองฉุกเฉินต่อความไม่มั่นคงทางอาหาร ประเทศสมาชิก จะทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและปรับปรุงกลไกตลาดโลกของสินค้า อาหารและสินค้าเกษตรให้มีความยืดหยุ่น และมีมาตรการฉุกเฉิน เพื่อรับมือกับความไม่มั่นคงทางอาหาร จะต้องทำให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าที่น้อยที่สุด รวมทั้งจะจัดทำแผนเพื่อรับมือผลกระทบจากแผนการปฏิรูป ประเทศพัฒนาน้อยและประเทศกำลังพัฒนาที่นำเข้าอาหารเป็นหลัก

2. ข้อตัดสินใจรัฐมนตรีว่าด้วยการยกเว้นการใช้มาตรการห้ามหรือจำกัดการส่งออกที่จัดซื้อ โดยโครงการอาหารโลก ประเทศสมาชิก WTO จะไม่บังคับการใช้มาตรการห้ามส่งออกหรือจำกัดการส่งออก สินค้าอาหารเพื่อวัตถุประสงค์ด้านมนุษยธรรมที่มีใช้เชิงพาณิชย์ที่จัดซื้อโดยโครงการอาหารโลก เว้นแต่ การใช้มาตรการเป็นการชั่วคราว เพื่อรับมือกับวิกฤตขาดแคลนด้านอาหาร

3. ข้อตัดสินใจรัฐมนตรีเรื่องความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนประมง โดยห้ามให้ประเทศสมาชิก อุดหนุนเรือประมงที่ถูกตัดสินว่ามีการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU Fishing) เรือที่ทำประมงในกลุ่มสัตว์น้ำ ที่อยู่ในสถานะเสื่อมโทรม (Overfished Stocks) และเรือที่ทำประมงในพื้นที่ทะเลหลวงที่ไม่มีหน่วยงานใด ควบคุมหรือเรือประมงที่ไม่ได้ชักธงของรัฐที่ให้การอุดหนุน

4. ปฏิญญารัฐมนตรีเรื่องสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช คณะกรรมการได้ร่วมจัดทำแผน การดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติตามพันธกรณีได้ความตกลงว่าด้วย การบังคับใช้มาตรการ สุขอนามัยและสุขอนามัยพืช โดยมีการสนับสนุนความมั่นคงทางอาหารโลก สนับสนุนให้มีมาตรการ และแนวทางปฏิบัติระหว่างประเทศให้สอดคล้องกัน สนับสนุนการใช้ SP Measures โดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ และสนับสนุนความต้องการพิเศษของประเทศกำลังพัฒนา

ภาพรวมความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) ของประเทศไทย

ตลาดส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศจีน (ร้อยละ 27) ประเทศในอาเซียน (ร้อยละ 22) ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ 10) สินค้าเกษตรส่งออกสำคัญ ได้แก่ พืชไร่ ยางธรรมชาติ ไข่ปรุงแต่ง และอาหารสุนัขหรือแมว เป็นต้น นอกจากนี้ตลาดการนำเข้าสินค้าเกษตร ได้แก่ ประเทศในอาเซียน (ร้อยละ 23) ประเทศบราซิล (ร้อยละ 16) และประเทศจีน (ร้อยละ 12) สินค้าเกษตรนำเข้าที่สำคัญได้แก่ ถั่วเหลือง อาหารเสริม ข้าวสาลี และปลาโอแช่แข็ง เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรมากถึง 1.3 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 17 เมื่อเทียบกับปี 63 ส่งผลให้ไทยได้ดุลการค้าสินค้าเกษตรรวม 813,693 ล้านบาท

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมี FTA ที่มีผลใช้บังคับแล้ว 14 ฉบับ ได้แก่ อาเซียน อาเซียน-จีน อาเซียน-เกาหลีใต้ อาเซียน-ฮ่องกง ไทย-เปรู ไทย-ชิลี อาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ ไทย-ออสเตรเลีย ไทย-นิวซีแลนด์ ไทย-ญี่ปุ่น อาเซียน-ญี่ปุ่น ไทย-อินเดีย อาเซียน-อินเดีย และ RCEP นอกจากนี้ยังมี FTA ที่อยู่ระหว่างเจรจา ได้แก่ ไทย-สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (EFTA) อาเซียน-แคนาดา ไทย-ตุรกี ไทย-ปากีสถาน ไทย-ศรีลังกา BIMSTEC

5. หัวข้อ “ความมั่นคงทางอาหาร (Food Security, Food Loss, and Food Waste)”

ผู้บรรยาย คุณไพบูลย์ เตชะกัมพลสารกิจ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
ส่วนนโยบายระหว่างประเทศเพื่อความมั่นคงทางอาหาร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สาระสำคัญ

ความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง “คนทุกคนทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก สามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ ความปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการ ทั้งทางกายภาพและเศรษฐกิจที่ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี” (World Food Summit, 1996) ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 4 มิติ ตามองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้แก่

1. ความมีอยู่ของอาหาร (Availability) หมายถึง การมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอ และมีคุณภาพที่เหมาะสม ทั้งจากการผลิตภายในประเทศ หรือการนำเข้า รวมถึงความช่วยเหลือด้านอาหาร
2. การเข้าถึงอาหาร (Access) หมายถึง การเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อการหาอาหาร ที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม
3. การใช้ประโยชน์ของอาหาร (Utilization) หมายถึง การใช้ประโยชน์จากอาหาร ในการบริโภค โดยมีปริมาณอาหารที่เพียงพอ มีน้ำสะอาดในการบริโภค มีสุขอนามัยและการดูแลสุขภาพที่ดี ทำให้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ เพื่อให้อยู่ในสถานภาพที่ได้รับคุณค่าทางโภชนาการที่ดี และบรรลุนิยามความต้องการทางกายภาพ
4. การมีเสถียรภาพ (Stability) หมายถึง ประชาชนหรือครัวเรือน หรือบุคคลต้องเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอตลอดเวลา ไม่มีความเสี่ยงในการเข้าถึงอาหาร เมื่อเกิดความขาดแคลนอย่างกะทันหัน (เช่น วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและภูมิภาค) หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นวัฏจักร (เช่น ความไม่มั่นคงทางอาหารตามฤดูกาล) เสถียรภาพด้านอาหารเกี่ยวข้องกับมิติความมั่นคงอาหารทั้งในเรื่องของการมีและการเข้าถึงอาหาร

สถานการณ์ปัจจุบันโลกต้องเผชิญกับความท้าทายที่ส่งผลต่อความมั่นคงอาหาร ไม่ว่าจะเป็น การชะลอตัวทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น การขยายตัวของประชากรโลก ความขัดแย้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ เป็นต้น และจากรายงาน The State of Food Security and Nutrition in the World ปี 2565 ขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ ให้ข้อมูลว่า ในปี 2564 ประชากรโลกกว่า 828 ล้านคน อยู่ในภาวะอดอยากหิวโหย (Hunger) 2.3 พันล้านคน ไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ และ 3.1 พันล้านคน ไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่ดีต่อสุขภาพได้ ซึ่งประเทศไทยมีจำนวนผู้ขาดสารอาหารถึง 6.2 ล้านคน (ร้อยละ 8.8) จากรายงานของ FAO โดยตัวชี้วัดที่ใช้ประเมินความมั่นคงอาหารของโลกจะเป็น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ความชุกของผู้ขาดสารอาหาร (Prevalence of Undernourishment: PoU) คำนวณจาก ปริมาณอาหารที่มีอยู่ทั้งหมดในรูปของพลังงาน (Food Supply) ความต้องการอาหารขั้นต่ำของประชากร (Minimum Dietary Energy Requirement: MDER) และความผันแปรของการบริโภค อาหารของประชากร (Coefficient of Variation of Dietary Energy Consumption: CV) โดย FAO ได้ใช้วิธีดังกล่าวในการประเมินความมั่นคงอาหาร

2. ดัชนีความมั่นคงอาหารโลก (Global Food Security Index: GFSI) เป็นวิธีการคำนวณของ The Economist ซึ่งคำนวณจากความสามารถในการซื้ออาหารของประชาชนโดยวัดจากรายได้ ราคาอาหาร และนโยบายของภาครัฐ (Affordability) การมีอยู่ของอาหารในประเทศ (Availability) คุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร (Quality and Safety) และความสามารถของประเทศในการรับมือกับภัยพิบัติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความยั่งยืน (Sustainability and Adaptation) โดย The Economist ได้จัดอันดับให้ประเทศไทยอยู่ที่ 64 จาก 113 ประเทศ

การขับเคลื่อนความมั่นคงอาหารของโลก

คณะกรรมการความมั่นคงโลก (CFS) ซึ่งเป็นหน่วยงานระหว่างรัฐบาล ทำหน้าที่เป็นเวทีในระบบของสหประชาชาติ (The United Nations: UN) เพื่อทบทวนและติดตามผลนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหารโลก รวมถึงการผลิตและความสามารถในการเข้าถึงอาหารทั้งในทางกายภาพและเศรษฐกิจ โดยในการประชุม CFS ครั้งที่ 50 ในปี 2565 ได้มีการหารือ และรับรองเอกสารเพื่อส่งเสริมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการของโลก ปี 2565
2. การสร้างเสริมพลังให้กลุ่มสตรีและเด็กผู้หญิงเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ

ในด้านระบบอาหารและโภชนาการ

3. ทิศทางยุทธศาสตร์การดำเนินงานของ CFS มุ่งสู่ปี 2573
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
5. การสร้างพลังให้กลุ่มเยาวชนเพื่อนำไปสู่ระบบอาหารที่ครอบคลุมและยั่งยืน
6. การส่งเสริมการลงทุนอย่างรับผิดชอบ

มีเป้าหมาย UN Food System Summit 2021 ดังนี้

1. ปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบอาหารที่ยั่งยืนในทุกมิติ ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการบริโภค
2. ประชาชนสามารถเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการที่ดี ได้อย่างเท่าเทียมทั่วถึง
3. บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในปี 2573

นอกจากนี้ ในปี 2565 ไทยในฐานะเจ้าภาพจัดการประชุมเอเปคและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักของ PPFS ได้จัดการประชุมรัฐมนตรีความมั่นคงอาหารเอเปค ครั้งที่ 7 โดยมีรัฐมนตรี และผู้แทนความมั่นคงอาหารจาก 21 เขตเศรษฐกิจสมาชิก เข้าร่วมการประชุมเพื่อร่วมกันผลักดันการดำเนินงานและส่งเสริมความมั่นคงอาหารในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยได้ร่วมกันรับรอง เอกสารผลลัพธ์ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนความมั่นคงอาหารในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก 2 ฉบับ ได้แก่

1. แถลงการณ์ประธาน แสดงเจตนาารมณ์และความมุ่งมั่นในการส่งเสริมความมั่นคงอาหาร
2. แผนปฏิบัติการภายใต้แผนงานความมั่นคงอาหารมุ่งสู่ปี พ.ศ. 2573

กรอบแนวคิดการจัดการด้านอาหารของประเทศไทย

ในประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงอาหาร ได้แก่ พระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ยังมีการวางกรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทยฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยมีวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการ เป็นแหล่งอาหารที่มีคุณภาพสูง และมีคุณค่าทางโภชนาการเพื่อชาวไทยและชาวโลกอย่างยั่งยืน และมีเป้าหมาย 6 ด้าน ดังนี้

1. จำนวนคนขาดแคลนอาหารลดลง
2. ปริมาณการสูญเสียและขยะอาหารลดลง
3. ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ต่อคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารเพิ่มขึ้น
4. มูลค่าการค้าอาหารเพิ่มขึ้น
5. จำนวนคนที่มีภาวะทุพโภชนาการลดลง
6. มีกลไกประสานงานกลาง และบูรณาการดำเนินงาน

โดยเน้นการพัฒนาาระบบอาหารทั้งระบบตั้งแต่ฐานทรัพยากร การผลิต การกระจายสินค้า เช่น การบริหารจัดการพื้นที่เกษตร (Zoning) การเพิ่มผลผลิตและลดการสูญเสีย การสร้างความยั่งยืนให้กับทรัพยากรน้ำและดิน และมาตรฐาน GAP เป็นต้น ส่วนการแปรรูปสินค้า จะมุ่งเน้นด้านการควบคุมคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัย นอกจากนี้ด้านการบริการและการบริโภค ซึ่งเป็นปลายทางของห่วงโซ่ระบบ จะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาความต้องการของผู้บริโภค และพัฒนาองค์ความรู้ของผู้บริโภค และทักษะของผู้ประกอบการ โดยได้มีการบูรณาการใช้เทคโนโลยี และฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อให้ประชากรมีสุขภาพและความผาสุก มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการค้ามีความมั่นคง

6. หัวข้อ “ความรู้ความเข้าใจ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ FAO”
ผู้บรรยาย คุณนวรรตน์ เฉลิมเฝ้า รองผู้แทน FAO ประจำประเทศไทย (ฝ่ายโครงการ)

สาระสำคัญ

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เป็นองค์การชำนาญพิเศษที่ใหญ่ที่สุด องค์กรหนึ่งของสหประชาชาติ จัดตั้งขึ้นตามมติของสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2488 เพื่อเป็นองค์กรที่มีบทบาท นำในด้านอาหาร เกษตร ป่าไม้ และประมง มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างหลักประกันให้ประชากรโลกสามารถเข้าถึง อาหารที่มีคุณภาพ เข้าถึงได้ง่าย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปัจจุบัน มีสมาชิก 194 ประเทศทั่วโลก โดยร่วมมือ กับรัฐบาลของประเทศสมาชิกในการพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร อาหาร การประมง ทรัพยากร ดิน และน้ำ นอกจากนี้ยังจัดทำกรวิจัยและพัฒนา จัดหาเครื่องมือที่ช่วยพัฒนา และส่งเสริมการศึกษาและการ จัด ฝึกอบรมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแหล่งข้อมูลทางสถิติของ FAO ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และการเกษตร ถือเป็นฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก

สถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงทางด้านอาหารและโภชนาการในปี พ.ศ. 2565

1. ในปี พ.ศ. 2564 ประชากรโลกประมาณ 700 – 800 ล้านคน ต้องเผชิญกับความหิวโหย ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้น 150 ล้านคน หากเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นปีก่อนที่จะเกิดการแพร่ระบาดของ โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

2. ความเหลื่อมล้ำขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการบรรลุ เป้าหมายการยุติความหิวโหย (Zero Hunger Target: SDGs 2) ซึ่งได้มีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 ประชากรโลกกว่า 670 ล้านคน ยังต้องเผชิญกับความหิวโหย ซึ่งเป็นตัวเลขที่ห่างไกลจากเป้าหมายพัฒนา ที่ยั่งยืนอย่างมาก

3. ในปีพ.ศ. 2564 ผู้คนทั่วโลกกว่า 2.3 พันล้านคน หรือกว่า 1 ใน 3 ของประชากรโลก ยังไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัย รวมถึงอาหารที่ไม่มีคุณภาพและมีอันตรายมีแนวโน้ม เดิบโตขึ้นในแต่ละภูมิภาค

4. ในปี พ.ศ. 2563 ประชากรโลกเกือบ 3.1 พันล้านคน มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะจัดซื้อ อาหาร ที่ดีต่อสุขภาพได้ มากกว่าปีก่อนหน้าถึง 122 ล้านคน ซึ่งสะท้อนถึงภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน

เป้าหมายกลยุทธ์ของ FAO (Strategic Objectives)

กรอบกลยุทธ์ของ FAO ระหว่างปี พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2574 จะเน้นที่การส่งเสริม การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งมีเป้าหมายที่จะบรรลุในปี พ.ศ. 2573 ผ่านการพัฒนาปรับปรุงให้กิจกรรมทางการเกษตรและอาหารตั้งแต่การผลิตถึงการบริโภค มีประสิทธิภาพ (Efficient) มีความครอบคลุม (Inclusive) มีความยืดหยุ่น (Resilient) และมีความยั่งยืน (Sustainable) ซึ่งทาง FAO ได้แบ่งเป้าหมายกลยุทธ์ออกเป็น 4 มิติ ได้แก่

1. เป้าหมายกลยุทธ์ด้านการผลิต (Better Production) เพื่อให้เกิดการบริโภคอย่างยั่งยืน มีกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และมีผลผลิตที่สามารถครอบคลุมความต้องการในทุกระดับความต้องการ รวมถึงทำให้มั่นใจว่ามีกระบวนการผลิตที่เน้นความยืดหยุ่น และระบบมีความยั่งยืน สามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปได้ เช่น โครงการนวัตกรรมชุมชนอัจฉริยะ (Digital Village Initiative) การทำเกษตรดิจิทัล (Agricultural Digitalization) และการทำประมงอย่างยั่งยืน ลดการประมงเกินขนาด (IUU Fishing) และสนับสนุน GoTFish Project ที่เน้นเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) กล่าวคือ เป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้มีการดำรงชีพและดำเนิน ธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

2. เป้าหมายกลยุทธ์ด้านโภชนาการ (Better Nutrition) เพื่อให้ประชากรที่ทวีโยหมดไป เกิดความมั่นคงทางอาหาร และสนับสนุนให้อาหารในท้องตลาดมีคุณค่าทางโภชนาการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้คนสามารถเข้าถึงอาหารที่ดีต่อสุขภาพได้มากขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

2.1 ความปลอดภัยทางอาหาร (Food Safety) การร่วมมือแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในกระบวนการผลิต และการควบคุมคุณภาพผลผลิต เพื่อให้อาหารมีความปลอดภัย โดยประเทศไทยได้มีการร่วมมือกับองค์การต่างประเทศ เช่น INFOSAN CODEX และ Alimentarius เป็นต้น

2.2 การลดปริมาณขยะอาหารและการสูญเสียอาหาร (Food Loss and Food Waste Reduction) การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะของผู้ประกอบการในทุกระดับ และลดปริมาณขยะอาหารหลังจากการผลิตสินค้าทางการเกษตรตลาด (postharvest) โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมาจากกล้วย

3. เป้าหมายกลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Better Environment) เน้นที่การป้องกัน ปั่นฟู และสนับสนุนอย่างยั่งยืน โดยการสร้างระบบนิเวศที่เป็นมิตรกับป่าไม้และมหาสมุทร รวมถึงการเผชิญกับปัญหาภาวะโลกร้อน โดยการลด (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) ซ่อมแซม (Recycle) ใช้ของที่เหลืออยู่ (Residual) โครงการที่สำคัญเช่น Climate Smart Agriculture: CSA คือแนวทางสู่การบรรลุเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเกษตรทั้งในระยะสั้นและระยะกลาง ภายใต้ความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ หรือโครงการมรดกทางการเกษตรโลก (Globally Important Agricultural Heritage System) โดยพื้นที่จะต้องมีองค์ประกอบครบตามหลักเกณฑ์ 5 ข้อ ได้แก่ 1) ความมั่นคงด้านอาหาร/ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี 2) ความหลากหลายทางชีวภาพการเกษตร 3) ระบบความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่ดั้งเดิม 4) วัฒนธรรม ระบบคุณค่า และองค์การทางสังคม 5) ลักษณะภูมิทัศน์/และภูมิทัศน์ทางทะเล ซึ่งเมื่อ วันที่ 3 พฤศจิกายน 2565 FAO ได้ประกาศให้ “การเลี้ยงควายปลักในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย จ.พัทลุง” เป็นพื้นที่มรดกโลกทางการเกษตร (GIAHS) แห่งแรกของประเทศไทย

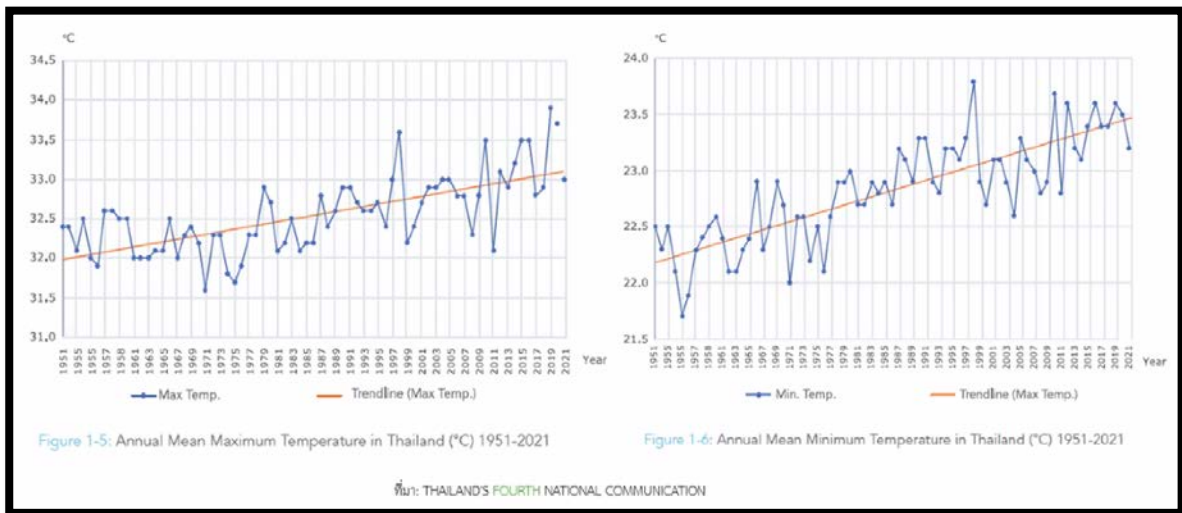
4. กลยุทธ์พัฒนาด้านคุณภาพชีวิต (Better Life) การส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะลดความเหลื่อมล้ำระหว่างชุมชนเมืองและชนบท ระหว่างประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจน รวมถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศ FAO ได้ให้ความสำคัญกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction: DRR) โดยได้ทำงานกับหลายหน่วยงาน เช่น GISTDA RID ONWR MOAC เพื่อพัฒนาระบบบริการเกี่ยวกับภูมิอากาศ และภูมิประเทศซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ให้ระบบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. หัวข้อ “Climate Change จากนโยบายสู่การปฏิบัติจริง”

ผู้บรรยาย คุณนิติภา วรพันธ์ตระกูล เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ ส่วนวิจัยเศรษฐกิจเทคโนโลยีทรัพยากร การเกษตรและสิ่งแวดล้อม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สาระสำคัญ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ว่า “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อันเป็นผลทางตรง หรือทางอ้อม จากกิจกรรมของมนุษย์ ที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไปนอกเหนือจากความแปรผันตามธรรมชาติ” โดยภาพรวมด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยนั้น ข้อมูลจากกราฟด้านล่าง จะเห็นได้ว่าอุณหภูมิสูงสุดและต่ำสุดของประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ

ก๊าซเรือนกระจก ภาวะก๊าซเรือนกระจก และภาวะโลกร้อน

ก๊าซเรือนกระจก คือ ก๊าซที่เป็นองค์ประกอบของบรรยากาศ มีคุณสมบัติยอมให้รังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ผ่านทะลุมายังพื้นผิวโลกได้ แต่จะดูดกลืนรังสีคลื่นยาวช่วงอินฟราเรดที่แผ่ออกจากพื้นผิวโลกได้แก่ คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) มีเทน (CH₄) ไนตรัสออกไซด์ (N₂O) ก๊าซ ไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFCs) ก๊าซเพอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFCs) ก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (SF₆) ก๊าซไนโตรเจนไตรฟลูออไรด์ (NF₃)

ภาวะเรือนกระจก คือ ภาวะที่ชั้น บรรยากาศของโลกกระทำตัวเสมือนกระจกที่ยอมให้รังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ผ่านลงมายังพื้นผิวโลกได้ แต่จะดูดกลืนรังสีคลื่นยาวช่วงอินฟราเรดที่แผ่ออกจากผิวโลกจากนั้นก็คายพลังงานความร้อนให้กระจายอยู่ภายในบรรยากาศจึงเปรียบเสมือนกระจกที่ปกคลุมผิวโลกให้มีภาวะสมดุลทางอุณหภูมิ และเหมาะสมต่อสิ่งมีชีวิตบนผิวโลก

ภาวะโลกร้อน คือ สภาวะโลกร้อนเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากโลกไม่สามารถระบายความร้อนที่ได้รับจากรังสีดวงอาทิตย์ ออกไปได้อย่างปกติ จึงทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น และทำให้สภาพอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงไปโดยจะส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อพืช สัตว์ และมนุษย์

เกษตรกรรมมีบทบาทที่ซับซ้อนต่อการเกิดภาวะโลกร้อน โดยเป็นทั้งแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเป็นแหล่งสะสมคาร์บอน (carbon sink, carbon storage, carbon sequestration) กิจกรรมทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น การหมักในระบบย่อยอาหารของสัตว์ การจัดการมูลสัตว์ การเผาชีวมวล การใส่ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยยูเรีย การปล่อยไนตรัสออกไซด์ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการปลูกข้าว เป็นต้น จากข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภาคเกษตร ปี พ.ศ. 2561 ภาคการเกษตรของประเทศไทยได้ปล่อยก๊าซเรือนกระจก 58.486 ล้านตัน ซึ่งการปลูกข้าวเป็นกิจกรรมการเกษตรที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด ร้อยละ 51.28 รองลงมาคือการผลิตปุ๋ยในระบบย่อยอาหารของสัตว์และการปล่อยไนตรัสออกไซด์ทางตรงจากดินเกษตร ร้อยละ 17.19 และ 14.90 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ในงานประชุมภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศครั้งที่ 26 (UN Climate Change Conference of the Parties: COP26) ประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายจะยกระดับการแก้ไขปัญหาภูมิอากาศอย่างเต็มที่ โดยจะบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี ค.ศ. 2050 และเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero GHG Emission) ภายในปี ค.ศ. 2065 และหากได้รับการสนับสนุนทางการเงิน เทคโนโลยี และการเสริมสร้างขีดความสามารถจากความร่วมมือระหว่างประเทศ และกลไกได้กรอบอนุสัญญาฯ ที่เหมาะสม ประเทศไทยจะสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายใต้ (Nationally Determined Contribution: NDC) ร้อยละ 40 ภายในปี ค.ศ. 2030 และเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี ค.ศ. 2050

ภาคเกษตรของประเทศไทยกับการกักตักก๊าซเรือนกระจก

ความเชื่อมโยงและกลไกการดำเนินงานการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับชาติ และภาคการเกษตร โดยประเทศไทยได้มีการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ และคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อบูรณาการนโยบายและแผน สนับสนุนด้านวิชาการ ฐานข้อมูล และกฎหมาย รวมถึงประสานทำที่เจรจาและความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นต้น โดยได้มีการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรเท่าทันภูมิอากาศ (CSA) เกษตรแม่นยำ และแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2566 – 2570 เช่น การลดก๊าซเรือนกระจกจากมาตรการภาคปศุสัตว์ ตามเป้าหมาย NDC 2030 โดยการใช้ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ การสร้างบ่อหมักก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ และนำไปผลิตกระแสไฟฟ้า รวมถึงมีการใช้ระบบควบคุมอัตโนมัติตามอุณหภูมิและความชื้น หรือการทำนาจะใช้การลดมีเทนจากการลดระยะเวลาขังน้ำในนาข้าวด้วยการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง ลดการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นต้น และลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ รวมถึงการลดไนตรัสออกไซด์จากการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นต้น

8. หัวข้อ “ความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)”

ผู้ร่วมบรรยาย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชล บุนนาค อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สาระสำคัญ

หลังจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals – MDGs) ซึ่งต้องการเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ได้สิ้นสุดลงเมื่อปี 2015 นั้น องค์การสหประชาชาติ จึงจัดทำเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals –SDGs) ทั้งหมด 17 ข้อ มุ่งหวังจะช่วยแก้ปัญหาที่โลกกำลังเผชิญอยู่ เช่น ความยากจน ความไม่เท่าเทียม สภาพะโลก ร้อน และสันติสุข เพื่อเสริมแนวคิด “ไม่เป็นการทิ้งใครไว้ข้างหลัง” คาดว่าจะทำสำเร็จได้ภายในปี 2030

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย (Goals) ภายใต้หนึ่งเป้าหมายจะประกอบไปด้วยเป้าหมายย่อย ๆ ที่เรียกว่า เป้าประสงค์ (Targets) ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 169 เป้าประสงค์ และพัฒนา ตัวชี้วัด (Indicators) จำนวน 232 ตัวชี้วัด ดังแสดงในรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 ภาพแสดง SDGs ทั้งหมด 17เป้าหมาย

โดยเป้าหมายการพัฒนาทั้ง 17 ข้อ สะท้อน ‘3 เสาหลักของมิติความยั่งยืน’ (Three Pillars of Sustainability) คือ มิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม บวกกับอีก 2 มิติ คือ มิติด้านสันติภาพและสถาบัน และมิติ ด้านหุ้นส่วนการพัฒนา ที่เชื่อมร้อยทุกมิติของความยั่งยืนไว้ด้วยกัน รวมเป็น 5 มิติ องค์การสหประชาชาติ แบ่งเป้าหมาย 17 ข้อ ออกเป็น 5 กลุ่ม (เรียกว่า 5 Ps) ประกอบด้วย

1. People (มิติด้านสังคม): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 1 ถึง เป้าหมายที่ 5
2. Prosperity (มิติด้านเศรษฐกิจ): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 7 ถึง เป้าหมายที่ 11
3. Planet (มิติด้านสิ่งแวดล้อม): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 6 เป้าหมายที่ 12 ถึง เป้าหมายที่ 15
4. Peace (มิติด้านสันติภาพและสถาบัน): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 16
5. Partnership (มิติด้านหุ้นส่วนการพัฒนา): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 17

9. หัวข้อ “ความรู้ความเข้าใจมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measure: SPS)”

ผู้ร่วมบรรยาย คุณกุลวดี วิวัฒน์สดินนท์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

สาระสำคัญ

มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measure: SPS) เป็นมาตรการที่ใช้ในการจำกัดการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารหรือเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ควบคุมสินค้าเกษตรและอาหารเพื่อปกป้องและคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์พืชสัตว์ภายในประเทศของตนเองในด้านที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในการบริโภคหรือเสี่ยงต่อโรคที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตที่ติดมากับพืชสัตว์และผลิตภัณฑ์รวมทั้งสารเจือปนในอาหารสารพิษหรือจุลินทรีย์ที่เป็นพาหะของโรค ทั้งนี้การกำหนดระดับความปลอดภัย และการตรวจสอบมาตรฐานสินค้านำเข้า โดยจะต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าหรือข้อกีดกันทางการค้า ประกอบด้วยหลักการสำคัญๆ ดังนี้

1. หลักมาตรฐานสากล (Priority of International Standards) สมาชิกสามารถใช้มาตรการสุขอนามัยตามหลักสากลหรือกำหนดขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลทั้งนี้ต้องสะดวกต่อการนำมาใช้และเป็นที่ยอมรับได้ โดยที่สามารถกำหนดค่าให้สูงกว่ามาตรฐานสากลได้หากมีข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุน โดยองค์การระหว่างประเทศได้แก่ CODEX ว่าด้วยมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร OIE ว่าด้วยมาตรฐานการควบคุมโรคของสัตว์และ IPPC ว่าด้วยมาตรฐานการอารักขาพืช

2. หลักความเท่าเทียมกัน (Concept of Equivalence) สมาชิกแต่ละประเทศสามารถใช้มาตรการสุขอนามัยที่แตกต่างกันในการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับผู้บริโภคของตนแต่ทั้งนี้สมาชิกต้องยินยอมนำเข้าสินค้า จากประเทศอื่นหากประเทศดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นว่ามาตรฐานการสุขอนามัยที่ถือปฏิบัติอยู่นั้นให้ความปลอดภัยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ความปลอดภัยที่ประเทศ ผู้นำเข้ากำหนดและประเทศผู้นำเข้าสามารถตรวจสอบขั้นตอนการผลิตได้หากมีการร้องขอ

3. หลักการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) สมาชิกต้องมั่นใจต่อมาตรการสุขอนามัยที่นำมาใช้ว่า มีวิธีการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและเหมาะสมกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ พืช สัตว์

4. หลักความโปร่งใส (Transparency) สมาชิกต้องใช้มาตรการสุขอนามัยอย่างโปร่งใสโดยต้องนำมาตรฐานสากลมาใช้และในกรณีที่นำมาตราการที่มีใช้สากลมาใช้ประเทศผู้ออก มาตรการนั้นต้องส่งระเบียบ กฎเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติให้สมาชิกอื่นๆได้ทราบและแสดงข้อคิดเห็นล่วงหน้าก่อนมีผลบังคับใช้ นอกจากนี้ ต้องมีคำชี้แจงวัตถุประสงค์และเหตุผลที่ต้องใช้มาตรการดังกล่าว ยกเว้นแต่กรณีฉุกเฉิน เช่น ป้องกันการระบาดของเชื้อโรคหรือแมลง

วัตถุประสงค์ของความตกลง SPS

1. เพื่อปกป้องชีวิตมนุษย์และสัตว์ จากสารปรุงแต่งสารปนเปื้อน สารพิษ หรือเชื้อโรคในอาหารและอาหารสัตว์
2. เพื่อปกป้องชีวิตมนุษย์จากโรคที่ติดมากับพืชหรือสัตว์
3. เพื่อปกป้องชีวิตพืชและสัตว์จากศัตรูพืช (Pest) และโรคระบาดสัตว์
4. เพื่อปกป้องอาณาเขตประเทศจากการแพร่ระบาดของโรคพืช แมลงศัตรูพืช

ตัวอย่างมาตรการ SPS

1. ร่างมาตรฐานการกำหนดปริมาณอะฟลาทอกซินในเมล็ดถั่วลิสงแห้ง
2. ประกาศข้อกำหนดห้ามการนำเข้าสัตว์ปีกเนื่องจากพบไข้หวัดนกระบาด
3. การรับรองด้านความปลอดภัยอาหาร ด้านพืช ด้านสัตว์
4. การติดฉลากอาหารที่ระบุถึงความปลอดภัยอาหาร เช่น คำเตือน ปริมาณการใช้
5. การกำหนดปริมาณยาสัตว์หรือสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในอาหารคนและอาหารสัตว์
6. ฉลากคำเตือนอันตรายจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (แอลกอฮอล์จัดว่าเป็นอาหาร)

